

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K36646-2

A
L
B
U
M
♦

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 36646-2

"NOORUSE album.
II

1915/17

Näe-all soie pääl udu sees

Näe-all soie pääl udu sees ^{eksivad tulid}
^{karvamas}
^{sa kuulid.}

Ohtus hämaras hootumas hüüedid

Tasa, nii tasa on hüllimas udas ^{me} peh-
^{sisse.}

Lugit nii purasel-mässimas leegi jo

Kaugelt, nii rinalt, öö hämarast ^{purand tulid} koidavad

Kinguse, keela on haav ^{toimide hulgas} nuda maru ja

Hellalt, nii hellalt nad ^{dames haav,} mässivad si-

Hüllivad pimedas sopas ja arstivad va-
^{lusaad haav.}

Uksi ma leban öö võluvas, ^{de ouis-} tumedas piser-
^{kui kurnistik-kuruis.}

Vastu mul aigutab tühjus - ma seidaks

Ahnelt ööpimedast ^{kavad tosta -} silmad end ih-
^{ta.}

Öö mevärvega, rohkesti kannab sulvas.

Ohtu hämar

Ohtu hämar,

Kullad kostavad

Kaugilt lipix-kassikust.

Häälid eutavad muldavalt

Enda poole hingest.

Lepa lehed

Värisivad

Tahaksühes häälisla.

Leinakas ne vastab kurvalt

Ule vaiksse looduse.

Ohtu häälid

Hämarus

Kurvalt laulab kelluse.

Ohk küll häälise ne kaugel-

Sinici ligi südamele.

Ligi südamele —

Jah ligi,

Ligi iska abati;

Enda mured, valud rõõmud

Hostwad kellalt heledalt.

Laul on kurb,

Kuid armas mulle —

Minu süda laulab sääl.

Laul on kurb, kuid armas mulle —

Minu enda leina hää!

J. Sisask.

Kes oli see?

Kes oli see,

Kes ühes lubas tulla

All orus vägivana, võimsana?

Ja minu aatemiäe tippu jõuda,

Kus palju jõudu tuli lunasta.

Kes oli see,

Kes julgust, jõudu pakkus

Mu kaasa võtta kauge reisile?

Kes oli see — kel troosti sinu jätetus

Ja kelle hüüded kaasa tulla reisile?

Ma teele astsin,

Ma kõrget tippu vaatsin,

Mis nätte saada näis mul võimata.

Ma teda unksin — talt abi lootsin,

Sest teades kaasas endal geeninust.

Kus on ta nüüd?

Kes rihes lubas tulla

All ories vägevana, võimsana,

Ja minu aatemäe tippu jõuda,

Kus palju jõudu tuli lunasta.

Kus on ta nüüd?

Kes seltsimees, mu sõber,

Mind saatis teie riiki rändama.

Kus on ta nüüd? — mu seltsimees, mu sõber —

Ei ikka võitlust ta, ei ikka elu tunda.

Pambo

Kaks inimest.

Elas kord kaks inimest, nagu neid
nüüdgi veel elab.

Hui esimene omad mustad, kiirgarad
silmad kuhugi pööris, siis ihaldas ta, — ja
sai, sest et ta tahtis... Ilm oma lõbuskera-
nes talle, kui lei lillendava lehtmaa lapseli-
psinult näsi siruta, ja lill on käes, astu, ja
õied langevad rüppe.

Ja ta noppis neid, lõbusid, kui laps lilli.
Kasvaval tuhinal kihutas ta ääretumal lu-
hal edasi, kiskus lumivalgeid ja tulipunaseid
hõõsk~~hõõsk~~aid maast, haistis himusalt nende
hüümistavaid lõhnu ning paiskas nad len-
du, et nute järgi haarata...

Lõbule järgnesid lõbusid — vaevalt oli ta
riht neist maitsnud, kui juba teine ta tä-
helepanemist haaratas; rihe pisile järle tuli

teine, ühe päeva järele paljud ja õo järele õo...

Lõpmatud olid lõbud, ja ta ei väsinud neid maitumast.

King kui mõned karbasid elu üle, siis naeris neid. „Haa. Teie narvid!“ hüüdis neile näkku, „teie narvid, kes igapäevsus pühendate ja ei tea, mis on elu! Ütlen uida teile: elu on lõbu, ja lõbu alles on elu... Mõistate, viletsad!“

Ja kui uskmatud pääd kõngutasid, siis naeris jälle ja jäi lõbu ja jäi lõbu...

Aga kui lõbud lõppesid, siis suri.

King taht oli rahul enesega, sest ta oli kõik saanud elult, mis sel anda oli — nii ta arvas ise.

Teine — no teine aga ütles, et elu olla vilets, halb ja inetu.

Parandama peab teda, elu!

King selleks ta ainult elas — koidust ehani

töötas ta ja õõdgi ohverdas oma ideaalile.

Ei olnud puhkust.

Oma lihaste viimse krampliku hingetõmbega tahtis veel teist elu, sellele väetimale ilmale, kassu tuua.

Kõik ohverdas oma aatele, ja mida rohkem oli ta annud, seda enam soovis anda.

Tervis, noorus, jõud — kõik, kõik langes ta hõõguval ohvialtariil tuhaks!..

Siiski elu jäi veel...

Ja inimene rõõmustas, et oli jäänud veel elu — ning nüüd ta ohverdas sellegi...

Ma teema oli rahul suures enesega — sest kõik äli ta ju võinud anda.

Paljud kiitsid ta elu ja veel rohkemad astusid esimese elurandadele.

Mõned aga ütlesid, et nad mõlemad halvasti olid elanud...

K. Ulgorand.

Tee.

Kuidas roomas pimedus... Valge näis.
Tundus aga süügi, nagu hämardus. Kuid
valge näib. Ja roonab nähtawalt, ruttu hä-
marus. Kagu nõiduskate tunnestab kõik. Ja
warsti on pime, kole.

Kui kiilis sügisöhtu pimedus.

Lund oli wähe tulnud. Väljad olid täitsa
mustad.

Oleksin ometi varem minema hakanud!
Kuid ei tahtnud, ei tahtnud. Hääl oli kodus,
muweta ja rahulik. Olexs ometi mõne minu-
tigi veel tahtnud olla! Ja süisitasin. Kui paha,
rumb oli minnes, kui lähkusin. Lõber, kes
minuga pidi minema, oli ära läinud — olin
kauaks viibinud. Oh! Olexs veel kodus, ema juu-
res! — Olexs koolis!

Pool teed on veel minna, kuid pimedus

voonab nutust, majust. Ta ringutab, sirutab
käppi, nagu muinasjutuline Skiilla.

Kuidas mähivad tumelevald uduloorid hün-
ge. Kurk on kurbusest rusunud ja valus. Oh kui
oleks varem läinud! Oleks olnud juba noolis!
Oleks olnud seljataga äudne tee, oleks sojas, sõp-
rade keskel!

Kuid tee oli libe, väntav; seljas oli leivakott,
ja kurbus! Oh, kui hirmsad on sügised teed! Ei
ilmasgi unusta seda kõleduse tunnet, mida
tunnuks, nüid käes.

See oli täitsa pime. Vaevaga nägin teed-
ääred olid lumised. Ees mustas surmuaja
salk. Korraka vilksatas säääl tuli! Tasa väris-
lesk. Valgustusel raagus puie oksad sünnitasid
võlvi. Kõle hakkas. Mälestused tõndi jutud
ja veel raskem oli minna.

Surmuaja ees nägin hulga hobuseid—
olid vist kellegi matused.

Täsa astusin edasi, oodates, et eh peb
matmine, söidas ugi järele ja võtab mind
pääle.

Välgatas! Lõi vätku! Ooh! Hirmustee!
O rõhekas valgus! Huidas tundus raskem,
rõhuvam. — Horraga kuulduid tagant
sammust. — O, keegi söidab keega järele!
Huidagi ei tahtnud enam minna. Pidin
küsima. Ja kui paluo võis mu hää olla!
Palju võis sääl olla härdust!

Võõras oli ema matmine. Vist oli ka tema
süda eh. Vist oli temagi härdam kui
muide. Ta küsis, kust olen. Vastasin; kõne-
lesin kõigest tündelise, vaigava häälega. Pal-
ju ei viinud mind võõras, kuid kui hää
oli, ei olnud üksi kolelatal teel, õõ tundes
vinas, ja rõõmsasti tõnasin teda süda eest.

Metsa äärel vilkus tuli; sääl oli mu
sõidutaja kodu. Ja varsti, ammu enne mind

saab ta koju. Kuid on muu lõhna, on mat-
 tun lõhna. Ei vist ole sellega ta veel kodus.
 Ei ole hää! — Ema pole kodus, ei tule kunagi ko-
 du! Oh kui hää, et mul on veel isa ja ema, on
 kodu. — O vägev Isa! Jäta mulle ikka veel
 kauaks ema, et ma võiks saada kodu, kui
 olen kangel olnud. —

Oo, kui kerge oli edasi minna! Oli veel
 paar versta, kuid juba tundus kõrgem, jul-
 gem, nagu oleks juba langenud vari minu
 üle. Tiinult harva käisid külma värinad.
 Kõrsatasin harva, kui klõbis tuul tühjel
 väljel, või sahises kivi rohi tee äärel. O, palju
 võis kuulda ehmunud kõrv! Väib palju ko-
 hutavaid häali leida tumedas öhtis.

Ja paistisgi juba tumeduses väike haa-
 va salu, kus taga oli koolimaja. Kutsusin,
 et saaks ennem vilkuva tule juure, kus on
 soe ja valgus. Ja siis paistisgi juba vilkus, värisus

kuma soo äärest! Oo! Kui kerge oli! Kõhu-
 aus oli nagu aur lahkunud. Ei olnud enam
 kartust. Kõik oli lahkunud, kui muu-
 rui. Ja siis kostsid juba üksikud kalke-
 nud hääled.

Ja olin koridoris. Ja liikusid tattedad,
 sõbrad. Püüsin palitua. O, kui valge ja soo oli.
 Ja siis ununesin... kolitua...

H.-us.

Üks sonett.

Hae kõbe loori kõrmas härmas istun mina,
 Kui kõrgel prints, kusk unistuste soosat ilma.
 Ja tahan mäletada kahte sinisilma,
 Täis lootushelki, helli nagu taeva sina.

Ja unistan. Me sümber uduloor mis kena,
 Ja kõledang spiraalis mõhis minne rinda
 Nüi tuli palavalt, täis armu kallist hinda.
 Ning unistuste mühas näen kahte silma.

Ma näen silmi vallatuid ja naise kujus
 End hakkab lähendama hämardavas loas
 Nüi avatlevas poosis, süsi mustas loas.

Tõusin, vastu tahtsin minna vallatlevas tujus
 Kuid häkki, nagu viirastus mõik sila rüas.
 End leidsin öhtu halli hämardavas joas.

Alexander Johannson

Jõuluõhtu

Tahmame, kuidas lamp valgustab sin-
gelt, kurralt külmale katusealust uigast. Lami-
li kohal ripuvad laes suured, mustad, nõ-
gind ämblikuvõrgud, tase liikuvad. Lau-
al, mille ääres pödur, elatunud muakse istub,
on tükike liha, liiba ja majapõrmehelt saa-
dud musta saia. Vanakese südme, sünge
nagu on kipras ja sügavist kortsest otseni-
sel võib raskeid saatuse hoopi näha, mis
vanakesest eluteel, nagu truud sõbrad
lahkumata saanud. Aukuvajunud,
kahvatu silmad on punaseks nutetud,
est ne on esimese jõuluõhtu tal üksinda,
vaimest ümbritsetuna, pidada.

Ta mäletab veel väga hästi endisi
aegu, millal ta mees kodus oli ja nad rõõm-
sasti laste seltsis jõule pidasid. Meigi seda

mäletab ta veel, kuidas ta isamaas alles jaalu-
 õel kirikus käis ja kuidas siis praetud vor-
 stid ja liha hääd olid... Nüüd oleksid nad
 veel paremad, kuiol neid pole.

Vanake asetab pillid minale ja han-
 kab siis tasase häälega, millest kannatus, nur-
 btus ja hinge piin kostab, laulma.

"... Vaeue vilets vangipõlv,
 "Kus patt ja põrgu tuli
 "Õõl ja päevad piinaks oli,
 "On nüüd hoopis hävitud!"

Kneed sõnad kostavad nii kummallistena,
 ebaõigeinaatena arvates, sest kuidas võib us-
 kunda, et vangipõli lõpnuud on, kui ta oma
 mees vangis ja porg, teadmata kus, kas
 Siberi taigas ümber hulguv, või kodumaal
 redus on, või alles eluaregse summitäolisena
 töötab, ehk, raske ettekujutada, mis teeb.

Vana unake peal aga kodu kiitumina,

nälginema ja teiste söömu kuulama. Enam kui
 üks sõrd on ta kuulnud naabrite suust:
 „Sina ka mõni inimene, — mäsaja tedi ema!
 Kus sul mees on?!”

Kii see on —, väene, vilets vangipõlv, on
 niinid hoopis häävitud, “kuul tema, vang
 ema ja naine, peab ikka veel üksi oma kül-
 mas nrkas jõuluõhtut pidama, ja õnnetu sa-
 tuse üle kurtma...

II

Maal, talu saunas, peab sõjamehe
 naine lastega pühi-jõule! Laul on väike
 kumiseke, kus otsas paar ärapõlenud küün-
 lajuppi veel mitsel, mõni konnpoek ja vics-
 kuses närbunud õuna-kässi — see on kõik, mis
 emal oma neljale lapsle jõuluks mainustena
 anda on. Rõõmsad lapsed jooksevad soas,
 sest on ju „jõuluõhtu” — seda nad teavad,
 kuigi temaist mitte aru ei saa. Hoopis teis-

mees on oma meelest - ta loeb, laulab, jõulust-
 kust teadlik alles ja aru saaks, et see on mees, mil
 suur rahupölv on kaeva all, vaeu otsa saanud
 ja Jumalal inimesist häämeel on! Kuid „rahu-
 põlv“ on nii suur, et iga põlv sõnum võib tulla,
 et ta mees „rahupölv“ summa saanud, ehk et
 vaenlane omagi pisapaisa ähvardal! Ja küll
 on ikka ka Jumal, kel sarnasist inimesist,
 kes muud teha ei mõista kui inimest tappa,
 häämeel on!... Ehk mees teab - egas Jumalal
 vaesist inimesist, kes võitlevad ja surevad ja
 ja kelle omad saamurgastis nälginud, hääd
 meelt pole, vaid neist, kes loodes pidustavad
 ega mõtlegi tapma minna, sest mida põ-
 gut sa ikka tapad, kui kuldade muudugiun-
 sest ja annast küllalt tuleb ja küllalt sellest
 gi tapmist jätkub, mis vaesed tapavad - vaat
 neist, kes nii teevad ja mõtlevad, on Jumalal
 häämeel, sest egas nemad ju ei tapa!

„Suur rahupölv on taeva all...” laulab inimene, kel mees sõjaväeljal ja nalle põduvad lapsed näljased ja poolhalasti on.

III

Elektri valgustatud tubades liiguvad saaksad oma võõraste keskel kord ühest, kord teisest asjast rääkides. Sääb on näha liikumas herrasid ja prouasid õige laialisist ringkonnist: püha näoga varinxxx oma tunda teisepoollega, paksu keskpaiga ja sinise vatiga noolidirektor, oma pojaga (kes samavõrd õpilane, kus isa direktor on), salakavalale näoga, nagu vaat, ahnuse poolist laialt tuntud paks kaupmees, oma värvitud põskedega edelava tütreaga, ja kuiretu, noor arst, kes harva mõne kirgliku pilgu kaupmehe tütre poole saadab, ja hulke teisi... Kõik nad liiguvad ja räägivad läbisegi, nii et pilt õige värvirikas on.

Töõgilaulad aotavad juba kasvavad praetud.
handed ja põrsad, mille vähe lootust on hõnnist
päeva näha, sest koosolejate nummikad keskpaised
on nende hävitamiseks küllalt harjunud.

Vaene alevielanik tõttab ka oma väikse
lapsuga rõõmselt ja heidab vihasse, täis põlgust,
pilgu valgustatud akende poole. Vihasu tuul
hulub ja vingub, ning ema matas last süga-
vamini narusisse riidesisse.

Saalist kostab muusika ja tants...

IV.

Alevi kõrvallises sulitsas, väikses piima-
jäs on põrandaaline rühm koos. Aknad on
eseriidega hoolikalt kaetud, kuna sees orga-
nisatsiooni liikmed, enamasti õppis noorsugu,
jõulupuu ümber koos on. Keel on pidu! Kosta-
vad muusika, laulud, ilulugejate kord ut-
vad, haledad, kord vihaselt ülenevad hääled.
Putakse kõnesid, mängitakse, juuakse teed

ja ellakse rõõmsad, kuid iga väike krabin nagu kohutab koosolejaid.

Korraga kuuluseks tagant tugevat kolinat. „Tsch, tseh...” karjub usotsas olev isik, ukse avamisega viivitades.

„Tuleb, kurat...” sosistavad hirmunud hääled ja hirmu värinad käivad üle koosolejate.

— „Lis teate, mis ütelda — tutani sünnipäeva ja jõuluõhtut plane,“ õpetab juhataja.

Valmis kirjutatud kõned pillutakse küdesse ahju... ahju, ja et segadust katta, hakkab juhataja üht raamatut lugema.

Kui uks avati, ilmus salakkond mööga mehi uksele, vihast punavate nägudega ja laskevalmis revolveritega.

„Läksid, saadana nahad, kes nad siia kaela saatis??“ räägiti meeldetul toonil.

„Tsch, nad pole veel esinust väljas — võivad

vel muulda, " hoiatab juhataja.

Korri sammusid petetud mõõganehed
mulitsalle ja kõik vabanenud nagu koor-
ma alt.

Tulevasi jõule peavad küll vist mõned
gi mist, kes täna õnnelikult pääsid, van-
gimaja õudiste, surmavate müüride va-
hel.

x—

Ena-jöel.

Emajõe kammil kaldal
 Tähtsin ma elada,
 Ena pehmel lainele sülel
 Helju alalõpmata.

Emakese lainte mühin
 Leevast uduant kergitaks.
 Emakese rete kohin
 Väikelt, hellalt nimetaks...

Tähtsin, ei munda minna,
 Saatus maha rõhub mind—
 Mõttes igatsedes sinna.
 Raskelt hoigab võõrsil rind.

Emakese lahked lained
 Kana, kana kohage—
 Ma ei munda — riigu truud
 Teile kaugelt tervisi.

Tule lumi.

Ma olin noor ja rõõmus, õnnelik,
vallatu. Kevade oli purpur hõites. —
Ja siis leidsin ta, leidsin, mille järel
olin igatsust tundnud juba lapsena —
leidsin oma armastuse! —

Helitavil, hõnnil kevade ja suvedail,
paitavil suve õil tundsin rüsurvat igat-
sust oma armastuse järel, mis minust kau-
gel elas. O öö, nii vaiksed! Kuidas lausa-
ein nuttes rängis, rahutult! — Ja väljas oli
nii ilus, paitav! O oles tema, olesin olund
temaga! — Ja meie elasime — tema täis
saladust, — mina igatsedes teda.

Guri oli nii hele, valge. Ja siis ütles
ta mulle: „ma olen otsinud sinu oma! Otsa-
ni sulle jääda, mu armas!“ O piirita õnn,
kirge — ilusad päikesepaistused! Kuid igatsus
— kuidas see mind piinas; otsatu igatsus!

Teasin näha teda, teada, et ta minuga
on, kuulda ta häält: sõnu, naeru! Kuir-
oline nii üksi — üksi...

Lügis tuli...

Oh kuidas olin kartnud teda! Kuidas
kartsin lund! Kuidas ahastasin, nutsin,
kui lumi kevade — hõied kattis.

Ja niid tulid nad — sügis ja lumi.

Õnn pole kunagi minuga olnud. Ei ole
kunagi teda põhjani võinud tunda.

— — — — —

Sügis viis mu kõige kallima, „mu magu-
sa õndsuse.“ Viis...

Selle oli ta nutunud, keda olin nõnda
kaua oodanud, kes oli tulnud, ligi olnud,
kuid niid läks ta! Ta läks, et arvas mind
hülitavad, arvas ennast liig väärtustuks! —

Õnn lask...

— — — — —

Tuleb lund... hõljudes...

Tule lünni! Tule!

Mu hõru armastus on surunud... haavatud on hing, ta ei karda enam külm... külm karastab teda... ei karda lund...

Tule, oh lünni! Mu hing ei karda enam sind. Tule! Tule ja karasta mu tursuvat, haavatud südant! Karasta teda! Tada jalgu, jõudu... Karasta nõvaks, külmaks, kui sa isegi... Tada jalgu veldada! —

Oh talv

Tälv! — Kuidas ihkan sind! Kuidas
tunneb sinuga kaasa need.

Ihkan sind, sa kuib, lange, u lumiste,
helkjate lagetatega, sinistega saugel, här-
mas mitsa, puie ja taevaga.

Veennad oleme. Nii valo, nii karm kui
sina — olen minagi.

Nii tuleme, kuid hall, külm ja tõsine
on ka minu hing. Sa muutud: 'rest soe-
maks; — nii muutun mina rõõmsaks, ka-
gemeliseks. Kuid pärast oled sa jälle külm
— on minu hinges tõsine... hall... külm...

Kui aleks alati talo — kõle ja külm! Oh, et
ei tuleksgi kevade — kui ei tuleks! Kevade neitslik:
hõnu heitlik — oh ära tule! Ära tule — mu lin-
ges on hämar, on jää! Ära tule neitsi! Ära tule,
ära tule vllle, nalle hing ei või enam tunda
sühtgi neitsit. Jäta mind talviga! Jäta mind mu

unustava, melanhoolse talviga!

Võidelda tahaks.

Mu hirm hing on surmud! —

Kuud tahaksin võidelda, tahaksin võidelda!

Tahaksin tätt, tahaksin saada valet!

Inesile ei või ma enam midagi teha — minu
ning on surmani kurb! — Tahaks võidelda töö eest,

tahaks vabaduse eest võidelda, tahaks minase
eest võidelda! — — —

— — — — —
Kumas kevade taevast. — Öhtust oli kollane, hele-
hommikus tume, sinine. Ja hing oli rõõmus, hing oli lootus...

— — — — —
Taevast on hall, pluuksinud. Hirmast on toas ja hämaras
hingest; tume on ümbruses...

Tahaks näha valgustada, tahaks näha teha neile;
kellele seda veel saab! — Endale ei või ma midagi.

võidelda tahaks!

Linnu toodangu vormist.

Suu määral kõrgeliselt linneliste toodangu väliskülje, vormi. Ta peab truu olma toodangule ja, järjekindlalt, täiesti sõltumatu vajaliku; nagu vahu kajastus peab olma ainuline, mis teatavas varjundis tema karakteri ilmutab.

Ja vormi diktatsioon tundub, läbielanute keerulisus määrab ta ette, ootab ta võimaliku te: läbielanute sumu, vastupeegeldatuna annab linnelajale romaani ehk filosoofilise traktadi. Omatundes valmivad teose sisse ise leiab omale ainuliselt vajaliku vajaduse avaldusmoodi, vormi. Ja see seisab temaga niigilähises ühenduses, et alles, tõsipoole linnu töö vormis, ei ole midagi, mis samal ajal ka tema sisse ei oleks. Elav tunne elab kõik, lähistul kõigest, ja meie kuulame seda isegi sõnu, tingimodes

ileantavast.

Seepärast iga luuletaja luues oma elavuse-
me, saab sellega kaasa ka vastsed talde vormid,
ja vastse vormi omi tunnete tõlgitumiseks.
Ja kuigi ka see vastne luule vorm ka üllatane
oma rütmisega, kui võrkana ja metsikuna
ta ka meil näitaks tähelepanemata meie
jättes kõige printsiipiaalimad nõuded te-
mast sugunud teooriate suhtes, kui ta aga
on tunnete enese otseseksuse ette dikteeritud,
kui ta oskaneleb siis sisepidamisega täielises
kõrgekõlas, mida poeet ilmutab, kui ta
uudus on kingitud loodava asja enese kara-
kterist, siis on temal täieline ja kahtlematu
eluõigus.

Ja seepärast näivadki metsikud ja
häärmastuselised vaba loomisvõime suhtes
need meelega sepitsetud raamid, mis luule-
liste toodanguite kujund ja vormid sünnitavad.

Nad sumuvad murelusa, vägistama ja
 rõõvendama tundeid ja elu selleni, et neid
 sulgeda meeliga väljavalitud loomisvõimes
 norme tingimisest.

On vajaline vaid üks: anda elu sisemi-
 sele väärtus, nii nagu ne meid elu endaga
 ette olinterib. Siis vaid, meie luule loodan-
 gud ei ole mitte juvelitiriliselt, suurepäraselt
 ornaadiga, millede nimmitamiseks kuluta-
 takse inimeste kätte pühas väline seipitus
 ja osavus, kui luule elu enese asjaks, par-
 maks elu alaks, ainult siis võib ta vaba-
 neda raudahelaist, milledega inimeste
 ajkorus loodud vägivald Jumalist
 võit ja luuletaja inspiratsioonini nii
 saavas ja rõhus.

Kõik nagu, mil kõik see, mis meil praegu
 nimetatud kirjanduse äpi sisu
 sünnitab, hüljatakse, nagu kõlbmata

vana koli, kus luuakse koguni teise
teoreetiline süsteem, mis loomisvõimet
ei vägista, vaid on tume ette lihtsustatud,
valdades laiusse erilise ühtsusega nute vormide
ja kuju vastavuses, mida saavad meistrid
loovad...

Hing hāmarolub - kui kõle sügistuuli puhang...

Hing hāmarolub -

Kui kõle sügistuuli puhang

Käiks läbi ärda rinna, valusa,

Ja jättes järel tühja psüha kaja

Ja leinaviinid rasked, kaebavad.

Hing hāmarolub -

Mu hinge ^{siit}altalt on kustunud

Mu ohvri tuli elu aatele,

Ja tuhngi sügistuulil ära kantud -

Sõjal peatab vahest koltrund lehene.

Hing hāmarolub -

Kui äedne - üksilduse tundmus

Veel jäänud külma rinda peatama.

Kõik aated nagu suve hõrnad hõied

On külmit tuulil ohvriks langenud!

Ma tahaks närtsida.

Ma tahaks närtsida, —

Ma tahaks surra,

Ma tahaks külma hana niiskust juua.

Ma olen töötanud küll

Ma olen naeva näind —

Ma olen külma häält ju küllalt kuulnud.

Ma tahaks närtsida —

Ma tahaks surra,

Ma tahaks paradüüsi kord ka tulla.

Ma tahaks närtsida —

Ma tahaks surra,

Ma tahaks õnnest kord ka osa tunda.

Leinalaulus häälit loodus kurb.
 Leinalaulus häälit loodus kurb...

Kadunud on narmis päikes muld.
 Nagu kevenerind pehm, nuch muld;
 Püüa äärel lemmel näha üsine kurg.

Tuule tiivul sõudis siigis, — Surm
 Kuisab che, andist armu tuld.
 Kinnalt üsial üsine mahajäetud narm..
 Nagu nuttes hüüab kõrtes tuul hääd üm
 Nagu nuttes huljab kõrtes tuul...

Pilliroost käis läbi koshu kurb.

Surmed lauluvärs, ju külm on huul —
 Örnalt langeb siidne lüme helb.

Pehmelt püüab valge lumirüüd

Nagu üna udumantliga,
 Värsind ünnujat kustenne tursus tuld,
 Kus enne elukallix seadis rada.

Ju matab öine hämar Emakese rinda.

Ju matab öine hämar Emakese rinda

Kui tahaks kütkes hoida vaba voolu pinda,

Ja nimetada igavese unele.

Nii must, nii pime — hääletu ja kole,

Eha mõni läikejoon veel hune;

Kuid siisgi öudne ta — öö sunne.

Kro, mõni täht vast julgel taevast vilku

Ja Emakese armuvinda pilku,

Siis kaob koguni.

Ka vana remmelgas, ta kaldal püüab hита

Loe oma varju setepinda — peita,

Ja ilutsedes minuda.

Kuid öine pimedus on riisunud ema rinnalt

Kõik väsed pildid — pihuel setepinnad

Siis häälib huljades.

Ja loodus uneleb...

Ja loodus uneleb —

Hing uduis — tunne...

Suru jõudsalt süveneb;

Hääl tal nii kumme.

Ilmu inka tumeneb.

Tuul külm, õhk käre;

Järk järgult jäleneb —

Mul süda kole.

Mets märksalt kolleneb —

Tuul ribib lehe

Purssalt armutult,

Mis veel ta ehe.

Ja loodus uneleb —

Hing uduis, tunne...

Suru jõudsalt süveneb

Hääl tal nii kumme.

46

Talvapäev.

Päigiti soonivad valge kuld-kollased jooned ja sinised vöödid.

Kuid tagapool hämmatis-metsa, kullatuna talvisest päikesest, särab helkjana lumine väli, vahest harva tumedad jooned — küngaste, niivide varjud, teda soonivad.

Mets tagapool välja on häälitu — puu, harva mustava männiga, sega-raga kiilgust, piiravad kaskede latoru.

Ja päike, loodenev, punane lõõv, kuid innagi chatu mul, läbi hämmatand metsa puurib kiiri, nagu kiirgavaid niite ja helendel kuuse, koorimatu lumest, Mets puuritud kiirist on punane.

Päevast prouguine metsa päält, lastes kollakalt ülal.

Talvine hommik.

Ju vajunud kuu - n idela taeva ja ahnalt
paistab seal pilved alt, neid valgustes kollas-
kal läinul.

Päht üksik neel värisel teel.

Kuust valgustud säravad lüümsed
väljad, karjamaal lõigatud varjest, longe-
nist minuvast metsast.

Ju paistavad taredest punavad luled
ja akendest valgus vööd joonivad tuu-
dal lüümsel. Ju virgunud pore ja uniselt lii-
kes ta valmistas minema lauta. Tähtsina
liiguvad tumedad varjud mööda lüi-
tunud siin.

Sis kärsib külmestand üks ja värisel
kollane valgus üle varjatud majadest lüümsel.

King püüab lüümsel õue, kasvab kollas-
ka nurga nai. Lauta.

Reed rüütsinal liiguvad talvisel teel - vee

lähel hinni toonia. Väike härmatis-müra,
üle narjamaa, sootvad mehed, vestis kõni-
nal juttu.

Ja edasi rühivad härmatoond hobud,
läbi metsa tuka, kaetud lumest ja här-
mast.

Ja soidavad need üle välja, narjamaa,
soo, nii lageda, palja... Soo ääres harvust
võsa ja paistub luht, valkuv ja niirgav,
nui kivad päike. Uledal kaugele, kaugele
hinnu väli, kullatuid tõuiva päikesi
kiirteid. Koormatud lumest kuhjad kui
paluvad, istuvad sandid, lõitavad lumel
Luhal liiguvad need.

A. Juhanson.

Tapaajaja.

1905 aasta mälestus.

„Kas nägite jooksikut pimedal ööl?“

„Nii küsis üks kordulik, kui oli ma tääl.“

„Ei näinud!“ nii temale vastasin ma,

„kes pidi Te arvates olema ta?“

„Üks mässaja, mõisate lõhnuja. Vist

„ka vahel alt põgenen'd satssalist,

„kes põletab, parunid tapab, ning teeb,

„mis orval, kuid rahvas ju muudugi keel

„ja vaigista teda on tarvis meil nüüd.“

„Kuid mäss on ju otsami sarnaste tüüd,

„seepärast me peame kutustet neid

„püüdema, ja seks palun ma Teid!“

„Ei venda ma püüdema küll appi ei lää,

„sest meie teda mitte ju ikka ei saa.

„Ja hinner meil pole ka sugugi ras,

„et süütumaid püüda kas surra saaks!“

" Kall' saksaist või mõisnikust natja unida!
 " me isad küllalt nad piinunud on.

" Nüüd meadgi tundgu kord häda ja muud,
 " sest karbarad praegu veel isade suud,

" kuis karvanud saknad ja parunud neid:

" " Küll käisime tallis, kus jukseti meid!

" " Kui mõisniku põllul me tegime tööd,

" " siis kurbja kepp taubis kõin päevad ja ööd,

" " me verisiks puksetud selgade pääl!

" " kui hirmus siis töötada oli meil eääl!"

" " Me isad veel praegugi rääkivad meil

" ja sakstele tasujaid mõle an Teil,

" " Vist praegugi siduda, surmotta veel.

" " Kuis võinud siis meie nii saamuda teil,

" " mis piinuse, valguse poole viib meid?

" " Kuid olgu sest küll, ma ehk tüntan Teid!"

Kodu mets

Jälle näen sind üle hülga aja, noorimees,
 muu lapsepõlve eeter! Jälle võin kuulata su
 armast häälest sehinat, mis alati vaikselt
 ähkuil kui unelaul muu kõrvus helises. Kuni
 igatsesin siis su järel, muu kodu mets, kuni
 tahtsin oma pead su sülle peita ja uinuda,
 unusta elu tükkjust ja igapäisust ja kuulata
 ainult su häält.

Li ole keegi mulst jändunud rõõvida neid
 ilusaid mälestusi lapsepõlvest, neist päi-
 ksepäistest surepäivist, mis sinu eltsis oleu
 müoda saatnud, mil sa jutustasid ilusaid
 muinasjutte, milliseid keegi minu jutusta ei
 või. Sina jutustad ja mina kuulasin, kuula-
 sin kunni viimaks muu silmad sulgusid ja
 pead langus su pehmesse samblasülle. Siis laul-
 sid sa mulle hääle ning ma nõrgis ilusalt,

ilusat und; mida ainult see näha võib, kel tund-
mata veel kõik formid

Kuid olen jälle sinu juures, mu vana hää-
sõber. Sa oled ikka veel sama, kuid mina, pole
enam see, mis ma sinu juurast lahkudes olin:
mu hing pole enam hallina nii sarnane selge,
palju on rüüa ja see porita põhja koguand.
Sa aimad seda ja kahtud mind tõestada.
Ma kuulan endis: häämeeliga ja fahkumata
valguvad mul pisarad silmi: Oh, saaksin
veel tagasi sellens süatuse lapse, mis olin!

H. Een.

Herade ähtu

Öhtul, kui cha nüstub ja hiilgavad täh-
tede ladedud teirv. võlvil silguvad, saa-
dan mõtted laia ilmaruumi, sügarasse,
väga sügarasse, just nagu täikmata hunda,
mille põhja ei liita; mu vaimuuliu patab

mees ja naine sind vagana, süütu sümpingana,
 kes lahkesti kasaseme jõeke vaatal, just nagu
 Eesti ödesid enesele rõõmsas meelitades.

Ses on kevadine öhtu, mis leiab meid laulud
 vaikselt kaasikuid rõõmsa kutsut.
 Hallist rõõmutunnet rinnus kandes, as-
 tud sa hõisates ilurikka saariku pooli, kus
 nullerkupud; öhtu udu kartes, oma pääsmed
 norgu on lasknud ja uimunud. Sääb valab
 pärnapuu nurmenõlvakul hõielõhna laial;
 mida sa suures hingetõmbega enesesse hingad.

Loodus on õnnemas ilus: kõik on niisõ-
 mus, annelik; ärasulav on rõõmus; sa unus-
 tad enese ja istud vaikselt pärnapuu
 alla, kuhu õigik praegu aset ootab. Pika-
 likult, — kui kandle keelest kõlab ka mähk,
 liigutab hää, mis kaugele, väga kaugele ihu-
 laintesse lauleb ja siis kuhugi metsasalga
 salajasse ära kaob. Kurbuse ja taevase igatsuse

rõõmupisarad, veevad su palgelt alla. Aga
 pea ei ole ka pisaraid enam, sest ikka armu-
 mini lehvital taeva kõhn, ikka valgumaks
 lähivad tema laulu helid, mis tulevase, iga-
 vese õnne sisse saavast, loobusist räägivad. Ja
 see pilk ei väsi üksisilmi taeva poolt vaht-
 des, ning sa ei jõua neist helidest enamast lahti
 kiskuda, vabaks saada: sa seisad tihumalt,
 sünatult, puu juures.

Oh kui armus, kui ilus soovadine loo-
 dus, kui liulelik tema kirjeldamata öö!—

L. Kõmpus.

Kevad

Kinn avanud avara kevadiste põlglike
 rõõmlidele ning nõjatunud annalaualle, hinge-
 tes õhku oma surunud rinda. Ma tundsin me-
 ne hõige olevat, aga täis loideafertisid. Mälestus
 äratab muulisi notivigi hinges ja meeltes au ni

raaks. Maletan neid aastaid mil ma ma ku-
lin täis optimismi hirmu ja ideesid. Maagi ei pida-
nud raaks olema, maagi ei pidanud näitlema.
Maata olema, isegi muinasjätised võimatuad.
Tga aastate järele saime meid kujukused ja elu
huti oma korpimuga. Kui kahvatu on noo-
rus, nagu rüevajunud kudega melancho-
lia, aga mees on roosid. Kuu on so. Looiline
aeg! Võtaks sell vana, viulu sissalt ja maa-
giks näin. Raaks, raaks. Looiline. Looiline. Looiline.
Looiline hingest, mees on valust, kui mees on
kudumisele hääled — ah kes siis meiega
nüll ühes kaimatans?

Ma karitsin pimeuseni uida väikest pimedat
tuba talvisteil ööil, kui üksikluse melau-
hoolia päde tuli, aga väike nose surus is-
tus raamatutit kütüna valgus lehti lehi-
tuseks ja otsis kas see üldeldud on ka noorus

on juba pool surma. Ühel talvisel hõltsel öösel,
 kui väljast tulim, astus ta tuppa, kui hämaras
 ühes sügavate mõtetega tõusais silmis ja kui ma
 palavikus süngis rabelisin, istus ta sammuata
 süngi äärel ja katsus vee tasast nirkumist... Ki-
 nult korra ütles ta mulle sõber, ja mina nagu
 olexin siis kuulnud nirkumist vankad teritavat.
 Lest ajast jäi ta muu alaliseks sõbraks. Ah surm,
 ah surm, muu noor ilus surm, ka temas on omaid
 muistused, ka temas on omaid loobused! Ühes
 olin näinud ikka muresid mustasilmiliste
 naistena ja kannatanud hallutsinatsioonidest.
 Ühes olin näinud surma rapavat keskele
 enplust oma saanija siis olin resigneritud kõi-
 gist lootustest ja rihannud ole üheparasest
 kannatamisest, aga tema põlvned terved
 minust veel kannatajät. Ma tahaksin koju
 minna ja kuis kutsus ta oma vanu mähe-
 tustega, tahaksin veel korra üleelada neid

tundmustega. Tombasin palitu selga ja astusin
 linnast välja nälavaheldi teedele. Midagi ei
 pidanud mind kinnis hoidma, aga looduses
 on laulud igavesti need hingedele. —

Õlmes tundus tšaus värin ja iga silmapilk sünni-
 tas uut elu. See oli aegade kriis ja minuigi elus
 olid aluminenud ühis hingi järel, olid siru-
 tused elu järel, aga need olid lootuseta tal-
 vinud. Nägin vabanenud kevaduluseid jõge-
 sid voolavat ja sinilillesid jahedate kallaste
 ääres ning häbelinult virvendavat varju-
 sid järnevette... Kuid need olid nodurjõed,
 need olid nodulilled ja talvise järve ääres
 kui minevikhall ja madal kui ta aated.
 Kuid ma armastasin seda talu halli mine-
 viku ja madalat aadet, sest need ole-
 nu ikka hing hangele elanud üksteisega.
 Ah, mu rind oli nabsas selleks et ära mahu-

tada sinna üht näikest leste talu oma armas
punga!..

valjude väljundatuid kaebustega tuli ma, palu-
lised siastil vallatuna vasta ja ma kuulsi
tada jumalate nimesid minustarad, tema oli
elanud näinide kannatuseel ühes.

A. Juhanson.

Yuvel.

Üks, lahus maale sõitnud sõbrimehis
ja sõbrust, elas in suu linnas. Tahtis looduse
pageda linna summasa kõhu ja hõntava
mõju eest, näis in sageli linnast väljas. Kõn-
sin ligemasse metsa ehk jõe kaldale ja luge-
sin seal kaasa võetud raamatuid, süvenin
muistusesse ehk andsin vaatlema.

Kui suurepärane oli istuskella neis metsa
valgekooreid kasni ja kuulata linnu laulu

uigast, salalikkus, jassastavad metsa kohinat,
 muustis näin, pääle rõimasa ligetõmbava metsa-
 kuhu astudes mind igakord salapärase mu-
 bilise harduse kummu valdas. Täheksin alati
 metsas ehk selle ligiduses viibida, kuulata
 kenna pühalikka hääli ja muistada... muis-
 tada majast kesk metsa...

Mitte vähem rõõms põhused tasead, läme-
 vat jägipinda vaadelda, kus harva mõni lütsia
 ehk kalveri lümp libnes.

Kenna oli ilusal juunikuul hommikul
 tüünil vesipinnal, kus taivas helisinine ja
 kirgav päike vastu heitus ja vada ainsult
 üksikud tuulipuhangud vilksid, paadis
 viibida. Kälurim oli õhtul, punane päike
 valul soita, punase päikese vaatepüri taha
 laskumist ja sellejärele pimediku ligiümist
 nautuda. Tarnasil vilksid endised joelviitumise
 mäletades, paistuvad nad selle nautingse rõõ-

al mletsina, vähepannusina, ebamullelina.
 Hää oli uni, varustid mulsalt nägemus-
 tega, päale sarnan jõelvihtimise.

L. Eek.

Talvised ööd.

Vairult rasv pähe alla hõbe murede. Tära
 kiigutab kuulene külmunud püss oksi.

Darjud hüppavad püssi ladvalt ja seeri-
 rad jukaks, kumme nõi viimaks kaovad. Pru-
 purpunas viisid õhtupoole taevaruumi! Tõnu
 on külm, pakume. . . Turekera kumme tõusub
 taeva voolalt ja vaatab nahoatanud, pime
 looduse pääle. Pikk on kuma valgus. Silm
 ei munda nauguse nardata. Säär näed sautsa-
 puid, mis sisavad külmanult, mis nurgas-
 tud päega, nagu raimude varjud; . . Kaugel
 on juba jume. . . Sinine teemas hiltgavad
 hulgana lugematud tähti, naugel, väga naugel.

Sa vaatad unnele tähe pääle... Silu tummub,
 sa tummed unne hinges just nagu nõrduksid
 väge, millega võiksid lennata unne kaugele sa-
 narate tahtide juure ja säält jälle alla. Kuid
 mitte, seda ei saa! Kuid tõuseb sul hing sõda-
 musse ja sa palud mõttes heledat kiind, et ta
 tuleks, ja sind viiks unne juure ning lastes
 saäl siis heleda tähena hiilgama hakata.
 Sa vaatad unnele tähe pääle, kuid ta ei tule,
 ta ei taha enam seltsilist, ta tahab üksi
 tõusta, tahab üksi loojamiskraat püüest
 jumalaga jätta ja siis tõuseb aegu jälle teda
 kutsutada. Kurbus valitseb un hinges ja sa
 pöörad mõtted maapäalistele olustele poole,
 et loolund peabid sind.

Pühakult, läbi kütma, kurnist lainetab
 vaikusest vaikusele hääle alla. See ole Hanaesta
 sõl. Rahulung tõuseb sul sõdamesse. Unne
 on vaikus, pühakult... Aga kas ta siis al-

ti nii väinud. Ei... Siin on väinud, aga seal
 võõra maa piiridel minuvad suuredünksed
 ja kuulutavad kõrgu surmanud! — „Nagu
 inimene ahastuse tunnil, kord vaatab ras-
 kel elu tunnil,“ see saatus saab ka loodusele
 osaks. Ma tunnen seda oma meeles; looduse
 väed tulevad mulle ettekuulutajatena. See
 tuleb.

Päike ei olnud looja läinud, kui mustjas
 tumedad pilved nagu nahkhiire tiivad,
 silmaringi tagant ühes korniid ja siis
 pööraselt taeva all lendama hakkasid.
 Nad tõid meestega ühes tormi, mis valmis
 on purustama kõik, mis ette juhtus. Pea
 oli taivas süngi, pilvidega kaetud ja pime.
 Kõle tormi pääsis lahti. Tal ei ole esiteks niisugust
 suuremat jõudu, kui ainult kimb lüües
 sademeid ja pillut neid laiali... Kõik
 vihasemaks lähevad tema hood ja sa

näid tema näos ähvardavaid pilvi. Tänuks
 Jumal! Mis saatus on niind loodust! For-
 mid purustavad metsad ja puud! Linn
 katab oma alla isooned ja majad! Rihane
 külm tahab sind rannaks muuta, ära
 surmata! Sa ei tunnegi enam, et oled
 inimene... Oh, arm, jäta oma mõll!
 Heida armu looduse pääle! Aga ta ei vaiki...

Häda sellele, kes niisugust tööle ei
 gu ette on võtnud. Ta langeb tornide cho-
 riks. Majad muudavad ta mõlle muusika
 all ja needel elavad hinged. Kes julge-
 sel nõledal tunnil minuda!

Seina kell lööb üks... Inna väljas
 mõllavad tornid, nagu ahelatist pääs-
 nud sõnnid. Oh Annel! Te rihand tor-
 nide vööd, miks lasete niidgi veel süis-
 teist.?! Tõmmake energia kaasa ja viige
 ära kaugele mind oma süles, ära määged.

üle metsade ja orgude, kuni ma viimane sinna
 jõuan, kuhu hing igatsel, kus loolused mind
 ei pata, kus saatub minuga enam ei naljata,
 rannude riigis!..

Juhan Sisak.

Kolm luuletust.

Tormisel ääl.

Ois kuulen austa juttu,
 Ois kuulen surusa nuttu,
 Ois austa närbannist.
 Kuu kahaks marm matla
 Ja tuub hulgi aatha
 Jääl aalu hoiganist, —
 Nii vägev häälte mui —
 Kuu voolans oisole veri
 Ois aajas karjatus...
 — Oäl valvil sade situsa...
 Hõin saatraad surba ilma,
 Ju mõi kustus neist...
 Ois, kuulen sala juttu,
 Ois kuulen austa nuttu...
 Ois aajas karjatus!...

Sügis-eöö.

Sügis-öist taavast vaatab kuu mul alla

Yuba surma müruasse kaasisu.

Võtab oma külma kaissu teda,

Et veel kuulda viimseid hinge tõulusi.

Õared paljad rootsud soigvad halavalt,

Halvjust taavast paistvad tähed mil-

[gavalt;

Õine taavas kannab vähehaaval son-

duma -

Lume helbed kõrgeist pilvist han'vad

[hangema.

Puulabade nühin all naasinus.

Puulabade nühin

All naasinus.

Nii armasta sahin

kui unistus.

Ma üksildust ilkan —

Su sügavust,

Maituma vohnan —

Ta elavust

Su hääl on hellad, —

Nii armad nad;

kui leinakellad

Mis nutavad.

Kui leinakellad

Mis nutavad

kui elu lained

õõtsuvad.

Ma hāālida iħnaks
Su kaasas siin,
Ma nutta iħnaks. —
Oh elu piin.

Ma minuda iħnan
Su haljuses
Ma elu viħnan
Su sügaras.

Vambo.

Hirmus ohver.

Kri-kri-kri---kri-kri-u-lh! kasarmu
väravad lõhevad aeglaselt, vandes takki, nagu
järele mõeldes, kas need ehk long vara ei ara-
ta, nagu kahetsedes, et oma kohusetundemi-
sest ei pääse. Liikumine, kahin. Väravast tungu-
vad hallid kogud ulitsalle. Nagu mingist nage-
mata jõust tõugatud, istuvad nad lametava

rahvahulgaga ning voolavad siis murru-
na konarlist kivist pidi edasi. Üksi-
küü salgao värisevad ja rappuvad nagu
määratumas, kohutavas vihas. Kõik kisu-
vad nad end nagu kramplikus valus
kokku, kõik lagunevad, künkadest ekkadest
higlasti — võetmata hingepöinas lõõma-
vad (~~nad edasi~~) või elamaõrases hirmus test-
levad. Ja nii hinguvad nad, need ko-
gud raskest jalgu järel vedades, noorus
põlv kaastööst vajale mõjates.

Esimesena käib vanuvil sammul
keegi noormees, sügav valujoon ümber vi-
heselt poigstatud suu. Ta kumel ripub
just see nokas, kuhu kinnaga kinnika-
nud keel sur, kõlar nummer on tehtud,
nõrvaltannud ning kalmunud meigisu-
guine punane lill. Nooremike karmult
käib pooljoobunud abielumus, rõõdumult

kiripäkilise naise nägile tugeles ning
 talle joobnult meelstastsõnn oel-
 des. Naine käib raskest ta kõrval,
 vahetevahel rahedalt läbi pisarate
 naerates, kui mees laulu jonn ratsub
 ajada. Ta mustakirju rätid ripub
 lahtselt õlgadel mustade jukkse-
 salvade all, mida kaastase joobnund
 käsi ussisarnaselt larale pikale on pais-
 sanud. Jälle ning jälle haarab lõhu-
 ja värised käsi naise munkeumusest
 kramplikult tüksuma keha järele ning
 pigistab seda kõvasti, kirglikult... Nis
 nende korral harabest mustest vahab
 neid tummil silmil; näeb, nagu tahaks
 ta kaks halli silma oma kooparst väl-
 ja tungida ning kaastaste sagelaks
 sündluses ühinevate huulte vahel tükida.
 Nähtavasti pole tal enesel, keda sündida...
 Tagapool on kolm-neli sõdurit üksteise

ümber kinni võtnud ja katsunud nende väikest
 brööstide aegajalt lehkumisevalus kehta-
 vast kõrgest jalgustavast lauseid välja surudes.
 Kuid enamasti muutub niisugune elagu-
 hiline kehtide võr idamaale selustavast
 kaalus, mis tunduvad omeln viharde sa-
 pistu sajatusena. Ning sinna sekka keldavad
 valukiljakused, ohked, muutsuunne, karkide andne
 tammumine kanarisel kivistel ja külmad,
 lehkuvad saastjate kasakate südamekud korraldus-
 sõnad. Ilmub kusegilt mürameelne naarm,
 ja kaestundlikult nutukrampides surmese
 silmates, hakkab muringisuguseid palvesõnu
 endal kõrslevast raamatust lugema. Lõu-
 gutakse. Majad ja tee rökavad nägust.

Korraga ajab punase roosiga noormees,
 kes seeris väikest korgi ees sammunud, kella ok-
 li — nüüd parstab ta, nagu nelaks ta orge-
 suurt ja valusad allajo avatud verekuivad
 huled loiguvad imelikult, nagu ei jõuaks

nad häält sünnitada — ning viimaks tungi-
nad kähisides, hoonaupe, tasand sünad: #

"Ju-u-malaga kall-lid!" —

Enam ka ei jõua. Tal polegi tarvis edasi
jõuda — neis sünnis piitub isegi juba kõik,
mis inimmehel oelda. Jumalaga!
Jumalaga kõik — kallimad aated, par-
mad tulevikuplaanid ja armud germärgid —
kõik, kõik! Jumalaga elu, jumalaga roos-
elujõuline ilus — inimmehed kerkita-
vad teid....!

Siin saäl katsutakse laulda. Kuid
kuuldavale tulevad ainult üksikud,
vapustavad, hingest läbilõikavad toonid,
mis kuulja kui külmatõbise värinna
pauuvad. Tundub, nagu ammuks korrald
karjastest kihutatud müste kare, keda tapad
aetakse... Või nagu viidaks ahvrit emelik
ule jumalusele. Ning preestri osa mängib

paljajalgne nõbrameelne naine, kes hulga
 el ratsutava kasana kõrval käib ja oma
 raamatust alatasa arusaamatusega pusi-
 seb — muudugi palveid oma kolledallo juma-
 lale, kes nii hirmuist ohvit nõuab. Mõnust
 võist võib arugi saada. Durnal, salapärasel
 viisil loeb ta, iga sõna mitu korda korda-
 tis: „Trge värsinge... ärge hirmuge... ärge
 minge arans... — värsinge... ja rüüsi... ja
 tapre... häävitage... Trge hirmuge...
 Hirmuge mind — oma jumalat“

Küüd tõstab ta käe, teeb rõiamärgi
 lakkejate kohal ning pöördub siis idas.
 Tema katmata pead piiravad imelikud
 sarnad juuksed, mis teda veel enam äärmiselt
 lannad paista, ning ta näol lehvib me-
 val silmapilgul õnnis naeratus, nagu
 kõneleks ta praegu oma meijänulise juma-
 laga... Ja jälle teeb ta kahe sõrmega in-

Linu märgi oma akna peale nagu kirutab
 ränd põlgi poole, nagu näeks ta seal jum-
 lat ja proua talle õhvit - kigusaad, elu-
 väimulisi mehi...

King õhvit laste aegajalt läbiloika-
 vaid, noiseraid toone õhku, nagu näeks
 ta oma otsa. Kuid ikka rohemini näoil
 määratu valge kore riini ja aernult-nagu
 surmahaiguse. Lamava tõlise viinuseid
 raskeid hingelõmbusi kuulbiku...

Kui lähivad meie mehepojad hirmu-
 otsale sastre. Nagu mahatõhtud lepingu
 järel viiakse meilt just tervemad ja
 paremad mehed kolledalle kollile töö-
 lars, ilmsi et pääsmiselootust kettilegi
 oleks...

King imka veel ei leia nangelaua, kel
 linn repustavad teod mänuasjansu

oma ajast juktivat niiti, mille abita
 selle kohutava söödiku, selle igalpool
 karditava jumaluse tema pilves labü-
 rindis unumata võiks! Tõks veel ei-leia...!!

Ah! — leiaks ta omesti pra, ne kange-
 lase, ärgi tee, et ta selle juba leidnud
 oleks!!!

X. —

Haud.

Kelle haud nii väike

Nõime nõlvakul?

Kes on jättes elu

Sia rännanud?

Glaua rimber hulub

Jultund mahu, tuul.

Ajal üle nõime

Kuivand lehest.

Kanarpimur hoigas

Pika trijus tuul.

Kuid ei aratada

Sunda väikist hauda!

Mälestus jõuluajalt.

Talv oli seda haara kohutav. Novembri
kuu lõpul, pärast nädalaaegist külma,
sadas lund. Kauges oli näha raskeid
tinahalle püvi kui kohutavaid laineid
oskama rannikul, mis põhja poole ujusid.
Langes valgeid helbeid. Ühe öö kestes oli
koik kaluulise lumega kaetud. Tärnas
talud helendasid üksikult kõrget: puie
ga, mis nagu merzaid selle tiheda
ja keegi udusulgede nagu cell. Oli sega-
mata vaikus ses liikumatus külas. Isnult
varesed tegid suurt karjuna pirkki keerlunde
taeval asjata toite otsides, kõik korraga
mahalastes surnud põldudele lumise hor-
nima. Pilt kattis nagu kaevast nagu hall
müür. Ei olnud kuulda midagi, päälõpu-
tu ja ^{mag} segata lumelanguse.

Alamuse hingepalve, hirmus ja pööritatav lund,
 mida teras rase ja jätkuлуу taevalaadil peidet:
 ehulind leinarongid ja külvad pilv. Joonia-
 gud. Kii kustusse kogu nädal, ja lund ei lange-
 nud enam: pilv vajus üle. Maa ägas ja nelja-
 jalases lumisärgis, ja siis oli taevast kolme näd-
 la kestis päeval nagu violetti kristall ja isse
 võrreid tähed taevast, nagu rabelerad tul-
 kend. Tugev külm oli lastanud üle vihetas-
 lise, kõva ja lõikiva lumilina. Maastik, aiad
 ja põõsastikud olid kui surmud, külma
 tapetud.

Ei inimesed ega loomad rünnud omist
 puist välja: inimeste lumitunud keestest
 sõrised taevast ja sinivalgete aururõu-
 dena suitsujasad, külma õhku, näidates
 varjatud ja veel suuremat elu. Algajalt
 oli kuulda, kuidas puud praksusid, nagu
 murdusid nende esad koore all.

Langes muu orsi: kauge külu rivistas
 mahlaad ja puid. Lailul põludel laiade pillat-
 tud talud nägised mükmete rüstade kau-
 gusel üksteisest. Elati, nagu võidi. Varsi
 märkasim: üle maa näis salane ja leinane
 hirm. Arvati, et sarnane lõrk oli külaale
 teinesti eheline. Kõneldi, et ääe küusel tehti,
 Marduse viljatusi, kõrvu lõikavaid vilinaid,
 Kõid karjatusi ja ootamatuid vilinaid väl-
 jendaid kahtlemata hämarinude
 aegu rändavad linnud, kes hulkades
 õhtupoolse lendaid. Aga mine katsu ussu-
 ma panna enimesi, kes on misistuse kao-
 tanud. Hirm valdas meeled, ja kõik ota-
 sid nägemust.

Põrgu kraahi sepikoda asus Kuurva külas
 lõunapoolses osas, suuri küla tee kõrval, mis
 mind aga nägematu ja tühi oli. Ja, kui
 leivapruudus inimestele kätte tuli, otsus.

Tas sepp Pärge maksis kirkukülasema-
 na. Mõne kuuni viitles ta kooluses küla
 keskpäigas, sai mudisid, natuke leiva ja
 mõni ja hirmu ja andus jutulist, mis
 külas liikusid. Ohtu ei oli ta koduteel.
 Kui ta aia äärt mööda saabus, nägi ta
 aia all muna. Ta küsis: täpselt
 muna. Kust seis ta ilmselt? Milline
 kana oli ta omast kudest välja tul-
 nud ja ta siia kaimud. Sepp imestas, ei
 mõistnud; ta võttis muna ja viis koju
 naiste.

— Säh, permaine, muna, mille tee pääl
 leidsin.

Kaine hämmastus. —

Muna tee päält? Kuisugusest kumaga? Ja
 oleks jooitud!

— Ei, permaine, ta lamas aia all, ja
 mul sai ja külmanamatu. Üks ta on, panin ta

päue, et ära ei jaksuks! Emeke võid ära sin
 Muna pandi patja, kus lemm ju kees, proues,
 aga sepp hakkas kõnelema sellest, millest
 külas jutustati, Naine kuulas kaabuhir-
 must chumumel. — See on tõsi, ma kuulsin
 minevat ööl viies, ja ma arvasin, et see
 raastas tunde hilingul soetus. Istuti laua
 taha, süüdi esite lemm, sellesjal, kui mees
 võid leivale määras, nättis naine muna
 ja hakkas teda kahtlevate pilkudega vaat-
 lema.

— Aga mis siis, kui selles midagi on?

— Mis sääl siis olla näib?

— Kust ma tean?

— No küllalt, sõõ ära ja ära tee end lol-
 leri. Tä hakkas ehakindlalt teda sõõma,
 pidades nähet ja siis meest. Mees küsis:

— Noh mis, kuidas maiksel? Tä ei vasta-
 nud ja sõi muna ära; siis korraga peatas

mehe pääl silmi liikumatuid, nutsinuid
 ja meeletuid; tõstis käed, murdis neid ja
 tabatud pääst jallatahallani ^{krampidest} ~~murdis~~ neid
 ja veres põrandale hirmusaid karjatusi
 väljendades. Kogu öö oli ta kolelais spas-
 mides, riskudes kägarasse kohutavist vär-
 naist; oli äraõõndud vastikute krampidega.
 Lepp ei jõudnud teda hoida ja pidli ta kin-
 ni paaluma. Ja ta karjus väsimata,
 nõrkemate häälega: — Ta on mu nõhus,
 ta on mu rõhus. Ta läks hulluks. Ima-
 mata kiirusega lagus külas jutt laiali,
 hoolimata sügava hirmu takistustest, len-
 dis uudis talust talusse: „Seda naist on
 hulluks läinud.“ Igalt poolt tuldi,
 kartes majasse minna ja kuulati naugelt
 tema hirmust risa, mis nii tugev oli, et
 oldi arvamisel, tema inimesetu häälele.
 Teatati kiireksuna papile. See oli vana ja

kapselik papp. Tä tuli aruete kuues sepa me-
 ss, nagu sinna kaabru abunõutle ja tilita-
 des käed, luges tontide raugenduse võrka epistli,
 sellal, kui neli meest sängis üingudajad naise
 kinni hoidsid. Aga kurivõim püsis naistes
 endiselt. Kurnar palavin muutis ta silma-
 piland rahutumaks, ning omas ääres pool-
 minekus kõneles ta tontlikest häalist
 ja varjudest, mis sepa kambri ja selle lähe-
 mas ümbruses kuulda ning näha olla ja
 ägedate haiguste hoogude all vaevlasta sängis,
 sunnitud, tehes kõik pappi lugemised ja
 jõupingutused tühjaks. Oli ju Jouluaeg,
 kuid ilu püsis samana. Kohale kutsuti
 arst tuli ja kirjutas haiged rahustavaid
 rohte, kuid meelepooliste palet suunukah-
 ratus püüis mõistma, et ta katsed mee-
 lepoolist rahustada olensid tagajärjeku-
 mises jäänud. Siis tuli kihelkonna papile

meile naist vägisi kirikusse taluda hard-
 teenistuse ajaks. Tuli ööta, - kassis sö. kiriku
 kell helises kumardail löökil, saatis omi
 kaebusi üle süngi vätja, üle külmaest jäl-
 ginud valgite lumelagundide. Mustad
 varjud ligimisedid suurina karjuna teine
 teine ligi, nagu sõnakumulekult kella
 vaskistelle viipile. Täiskuu valgustas ümb-
 ruud, teravaimini eristades põldude kummeid
 tühjust ja vilkatumist. Tuled sama neli
 meest sepinotta. Längile paelunud naine
 karjus ja pani meeleheitlikult vastu. Kinnult
 rige näinudal jõupingutusel läks nonda end
 omaas ülesandeks kindlustada et naist
 valgessi ründe astada ja kirikusse talutada
 külm, valge neri oli rahvast täis. Lauldi
 ühetooniliselt ja igavalt. Kõr silkus. Kui
 talulised pakul olid, et Jumala viha lee-
 vendada kui papp oma hardumisteeriumi

oli täpetanud, taodi meelepoolses sepanaase
kirikusse. Kuu ta naervalt oli näinud val-
gust, põlvil olisaid, valgustuid koodi kuld-
uste hoidjaid, hakkas ta tugevasti rasele-
ma; ta huuled kortsunesid ja pigistusid
ning omasid jälgi ilme. Taster nähtus ja nä-
mus levis üle ta keha; helk kadus palgiilt
ja silmalangilt mis kahvatunud näita-
sid, kui alibaster. Kinnitu jube diis ja hulla-
pöörane hirm, mille jaoks sönnu ei leidu,
käisid üle kiriku ja parid need kivine
tarretama ja väljatormama. Tähti
koori kinniksevi ja hõltsi vägisi pörandal
istivas asendis. Papp tõusis püsti ja oo-
tas. Kuu ta nägi, et meelepoolses meel-
nemaks, võttis diiskse mis kuld kiirtega
ümbratud ja valge keskpaigaga, ja ligi-
nedes mõne sammuga, hõltsis ta välja-
sirutatud kätes ilmusel meelepoolses

heitunud palge ees. meelepoolsed jätkas kar-
 jumist, kinnitades püsisvat pilku läinura
 asja peäle. Aga papp seisis nii liikumatult,
 et oleli arvamusel ta, kui püha rujuuse.
 Kii oli üks tund kulumud. Lisaks suure-
 le hirmule ja karjumisele, mis senini oli
 naist vallanud, tuli nüüd veel häm-
 mastus; teravast silmitsedes ta dükast,
 kordkordalt näisid krambigi taavad hirmu-
 värind üle ta keha ja ta karjus veel, kuid
 vähem lähiloikava häälega. Kii oli jälle
 tund kulumud, näitas, et ta ei suutnud
 enam silmi laugutada, ja nad kinnitasid
 lähitungiivalt ja nõige tahtijõu koos-
 dusega dükast peäle: nüüd ta aiumult
 ägas ja ponnistud keha nõrkeneis ja lau-
 gutus. Kirikulised põlvitased maani. Hulle-
 mud lasi nüüd kiirelt silmalaud laugi-
 da, nagu ei olesks võimalik kanda hoidus-

alustest met. ja raihis. Tõlmad vajusid
 norraga kinni. Ja magas sonenambuli
 meega, heidetud olla nuld kiirtega olüson
 raatlusest ja oli väidetud väidurinkast
 Kristusest. Ja viidi liikumatuna välja,
 sellal kui papp jälle altariile astus.
 Põrutatud rahvaskond laulis Aäru
 palvet. Aga pappi naine magas ühte
 soodur melikümmend kaheksa tundi;
 siis virgus mäleta oma hulluksmurekat
 ja kerveks saamisest.

H. Johanson.

Võitlus.

Vaatlen aeglaselt horisondi taha
 vajuvad paksed ketast, mis nagu aerega
 kaeti. puu tab ja oma viimseid kiiri
 härmataud metsa saadab, kus nad
 puude härmatises mängivad ja siis rau-

gevad, nagu paar sugurahvast eraldud
 minest kaugel maailmanummis elu-
 ga rändles ja siis asjata kaob, ehk nagu
 tulet eraldud suits jäljetumalt tüh-
 juse hajab. Kanna püüab veel taeva-
 äär, nagu määratuma tulekahju kumme,
 mis süälpool vaatepiiri lõkatsunud.
 Pimedus hiilib alatesa kivivarbul, nagu
 varas, või saaki varitses kass, ligimal-
 le, et ilma oma nimesta looris mätta
 ja uuele sügustada, kuni taevaseerum
 ti punahtab ja päike uuesti tõuseb, omi
 kiiri maailma saates. Ja siis ei rauge nad
 enam, ehk kuigi raugevad, siis täidavad
 teised nende asit.

Pund aga ägavad härmatois koorma all,
 langes oksiga ja vabavad sabavennist, mis kaugel
 pole, sest rassi on päike ülal ja sulatab puid
 koormava külm sünnituse.

Ludvig Eek.

Gud on l'ool.

Põud... Päike saadab oma viimased
kiired jumalaga jättes üle mätta latvad ja
vaab siis õhumerde. Hõhk on sumbumine, ränk
ja lämmastav. Rajud seuvad taeva hel-
gil. Lõuna raevos tumeneb... Aga päike-
ära jäta oma lapse maha, ära mine niilt
nii vara! —

Tuulehaag raputab järelandumata
püü latvu ja ajal nendega salajuttu.
Täisetan Märt ja Grandi Tõnis soovivad
teineteiselt midagi kõrva, midagi mi-
sugust, millest püevainu ei või märgatagi.
Just nagu tuul jutt püüde latvul. Pea
saamuvad nad koost välja ja algab
keisikarik tulevikku tumedail jälgil. „Täeva
Jumal, mis aru mind Tõnisel jälle päält
tubuu, ku' lähva na' mõlemas Märtega

modust ära!" Klätaldas Tõnis teine pool kruit.

Mehed saunuvad libi-jumeda metsa. Alasoo kõrtsi pool, kust kalli hinnis eest-ikka veel midagi müüa saada on. Tõhti on kasast müürinat kuulda..." Kõnla

Tõnis!" ütles Märt, "ei täa, kas töö la juba. Rõõga nakas tulema, mis kõrvun õnni-gu suuretuki müüri!" "Ja ta tu om, meid tahetas karistada. selle ilu, et maan piiri ei pea oma etu ilu, ma arvan null, et lähme tagasi, sest midagi viiperust ins täamba om tulema - ja näe ära. Nüüd jälle lei lõunapool taeva valgus, lähme tagasi!", Ei, ei - ei mitte! ku'ni kaugel ära oleme tulku, siis siit maan ei lää tagasi!" sõnas Märt ja mehed saunusiid tolmavast teed. Pea jõudsid nad sinna, kuhu igatses nende täast tõmp ja saene orjainke vaim.

Märim lähel kord-korvalt valgu-
 maks. „Kõrtsimies ae! tie uus laht,
 missa juba nii varra magama lääd!”
 „Kes sääl om?” kuuldus hääl toest.
 „No eks ikka mina vä sinu sõberiläht,
 Tõnisega!” Üks aranes ja mehed astusid
 sisse. Ühelelt närgiti „kajajaaku” ja
 teisi nürugusi, veel ei tea mis „jaaku”,
 lauale, ning algas tõbus töö. Viimaks,
 kui juba pähe hakkas ja rahakott
 nummes nulli ütles, ei jäänud neil
 müüd nõu üle, kui aga jälle ütles
 otrida, kust üks välja viib ja mõistuga
 ne tie koda poole juhib. Ja nõnda
 see ka oli. Näd sammusid, kuid mit-
 te enam nüruguse kiirusega nagusot-
 si poole tulid, vaid timentest kinni
 hoides et kraavi ei kukuks. Märim lä-
 heb ka suuremaks ja valgud lunda-
 vad wa tilgit. Pimedad pilved ker-

ivad lõuna-taeralt ja kureitavad
kohikes üles. „Jumala eest, Tõnis!
me eks me.“ Tõnis mõlles ainult ühe
pääle, kui aga eluga päänes ja
terve nahaga koju jõuaks.

Tuulid mähkavad ja välguvad kün-
tavad emene, mene tükil & põlvadesse. Ä-
ri kaikus, siis müris ja jällegi vaikus.
Vihma piisad lendavad põlvkest jänu-
se maa pääle. Tee on joone. Mäed
astuvad tee päält kõvale ja poevad
kuuse alla. Tummalt ja sõneta seda-
vad nad teineteidest kinni hoides ilma
et kummalgi oleks rõõmu tuju olnud.
Üks oli nende mõte, üks nende jumal.
Vihma sadu suureneb ja sunnib ka
kuuse alt mäed välja minema. Laga-
se jää ja arusaamata astu siin nad ei
si, kuid teadmata kuhu. Mita rauda ta-
li korruptorismist me tea puiega. Sa

ajas nende pää veel rohkem segamini ja
 mõnikord kukkusid ka jões tagurpi-
 di kukkuma. „Kõ jagana ari, mis nüüd
 om; me olime ju juis ära esinü, ei
 saa enam süst valla!“ Kõgules Mart aeg-
 laselt ja Tõnis kordas seda sama: „Esine-
 nü, esinü!“ „Tõnis, me olime patutse ri-
 muse ja nüüd Jumal nuhtleb meid.“
 Mehed hulguvad pimedat metsa pradis
 veri suliseb jalgi all üleni märgil eksijit.
 Semal langus tuline neel puna pihla ja
 kõrvulukustar kõrkas kõlas üle metsa; ka
 muste südamest tungis sama neel läbi;
 mille pääle nad jalamaid sambana
 siruma jäid. Hirmu judinad jooksid lül-
 lihast ja luust. Kõrkemult ja ette-
 vaatlikul sammul astuvad nad jälle
 edasi. „Hõssugune hirmus johtumine! Hõs-
 sugune kole viirastus; kui meie oles seal
 paa all olle, siis oles ka meie nüüd juba

sumu!" hädaldas Tõnis. "Oh Taevane
 Jumal! Kui niisul veel pääses, mista-
 has ma innast tähta parandada, ei
 enam naabri põllul karja sööta, ei
 enam oma naist vanduda, ei hobust pek-
 sa, ei midagi, ei midagi enam niisugust!"
 Töötas Mart. Ja Tõnis lubas oma südä-
 mes, et ta enam üldgi kõrtsi ei lähe, ei
 enam üldgi viina ei joo, vaid kõik need
 moodud maha jätal ja kõlbl, kultela-
 ma hakkab. Vihmasadu ränk ja raske
 mehed kõnnivad eksiteed pimedasmet-
 sas, üleni märgad ja värimuselt vaeratud.
 Veri kargab astudes jalge alt üles. Vahete
 pääl on ka vihmasadu vähemaks jäänud.
 Mists on veel aga pime. Tumedad pilved
 sõnavad rängalt taeva all. Männ jääl
 kordkonalalt vaademas ja kuulutab une
 päeva algust. Mehed ~~annavad~~ edasi, -
 ikka edasi kuni nad viimaks õnn juh-

tunnil järele kõrtsi juure välja jõua-
vad. Säält hakati uuesti koju poole
sammuma. —

Uits auras uduist. Ohk oli värske
lõike hommik nii ilus, nii õnnelik. Ka
muste süda oli kerge ja rõõmus. —

Aga esimene asi, kui kätt roju jõ-
dis, sõimas ta oma naise läbi, et kanto-
mad veel mitte metsa pole saadatud
ja nädali pärast, kui ilmus oli, läks
Tonis jälle sedasama tuttavat tüd-kõrtsi
juure ja mängis oma rahakotile num-
mer nulli...

L. Kompus.

Rehetare.

Õudne külm ämarus rehetare kol-
 tanud nurkadest nagu mitmepölvine pi-
 meduse aeg, kuid siiski nii omene oma
 mälestustega vanadelle, kes sääl asusid,
 tungis poja poja silmi. Väike pois on see poja-
 poeg, aga vanada pää on hallja vae-
 valt tuleb ta mäele kambrisse. „jah, noo-
 rel ajal olid sellegi kambri seinad val-
 ad, ütles vanada ja üteldis, noorel ajal,
 vaatas ta vanaema otse, aga vanaema
 korituline nägu tunnustas ainult ela-
 tud valupäevi. Pojapreg on mõttis ja kas-
 tema jaksab aru saada sedagi, kas
 jõuab tema vaim nii kaugile minevikku
 tungida, kui vana noor oli. Ei, selles
 on temal veel elada ja selles on temal
 veel kannatada. Pojapoja silmad on

pari suud kehtava pimedusegi, mida
 aruult neli aegadest mustunud sedna
 varja ad, aga suudaks ta näha. pimedate
 aastade lade taha, siis mõistaks ta, miks
 vanaisa nii kätkest on ja mis pärast van-
 emal vahel ihkab, ku. ta minevikust kõneleb.
 Ei, see on minevik, minevik - mida rehitare
 aruult vahel meletab oma kuva hä-
 marusega, oma suutunud seintega ja löu-
 kaga tagasnurkas; see on valu, mis on va-
 jutunud jäljed oigatundmuseks..

Põjapoeq ei ole oia-poeq, pojapoeq on
 tulevik ja millest rahvas ise kõneleb. Aga
 vanaisa on juba minevik ja rehitare
 lihes on minevik. Vanaisa ja rehitare on
 aruult mälestas veel, aga kaavad meid-
 gi, siis tuleb püüetus aeg, mis vaskitund-
 mustega mineviku üle, mid ei kõnele enam
 muinasjutteid ja oigatundmusest. Aeg
 on elade tulevikule, aeg on võrdelole,

ja kui ilus on see besti tulevik! Kasta
 ei kiirga juba reis poisi silmis, kas
 ei ole ta naeruks lapse näol.

A. Johanson.

Miks?

Miks oled sa mind maha jätnud,
 miks kurnastama sunnid mind?
 mis olen ma sul jaha teinud?
 või arvad, et ma põlgan sind?
 Oh ei, mu kallis, sida pole:
 ei iial põlga mina sind!
 Ila ikka vaatan sinna poole,
 kus fumalaga jätsid mind!
 Sa vaata kuidas meri tõnnab,

kui lõhukes raudsord ahkard,
 ehk vaata, kuidas minu möllab,
 ja püstab püda tugivard:
 kui minu rüda põues mässab,
 ja ihkab sõpra tagasi.
 Kuid asjata ta teda ootab,
 võiks olla parem vaqusi:

sest tagasi sa ju ei tule,
 ei minu hinge rahusta.
 Sall' ütlen: „Lävesti mine,
 ja ära mulle end ilmuta!“

J. Saare	Kolm lühitust
Vamko	Kaks inimest
V. Ulgorand	Tee
K.-us	üks sonett
A. Lohanson	Jõuluehted
-X	Emajõe l.
K. Ulgorand	Ulanhasku
—	Linnu taodangute võimist
J. Saare	Viis lühitust
K.-us	Kessigistunne vilt
K. Ulgorand	Talvemuin
A. Lohanson	Taigaajaja
—	kodu mets
L. Saare	Kevade õhtu
L. Kompus	Kivad
A. Lohanson	Suvel
L. Saare	Talvised ööd
J. Saare	Kolm lühitust
Vamko	Hõmrusõnver
-X	Alaud
—	Hallstvede jõulu ajast
A. Lohanson	Võitlus
L. Saare	Õudsel ööl
L. Kompus	Ruhetare
A. Lohanson	Kiies?

Vead.

8 korr	5	rida ülemalt on	hirmastavast. peult hirmustavast
16	2	—	kolmele
48	4	—	latval
—	6	—	igapäevaelu
—	7	—	latval
50	8	—	ilmapäevad
55	1	—	Talvepäev
63	13	—	ühe päeva
72	2	—	suurel

108.

XIX